

Tett liggeareal til økologisk sau

Praktiske fjøsløsninger:

Eksempel 4 – Fjøs i Oppland til 110 økologiske vinterfôra sau

NORSØK FAGINFO | NR 9/2017, ISBN: 978-82-8202-050-3

Norsk senter for økologisk landbruk

Kristin Sørheim & Rosann Johanssen, NORSØK

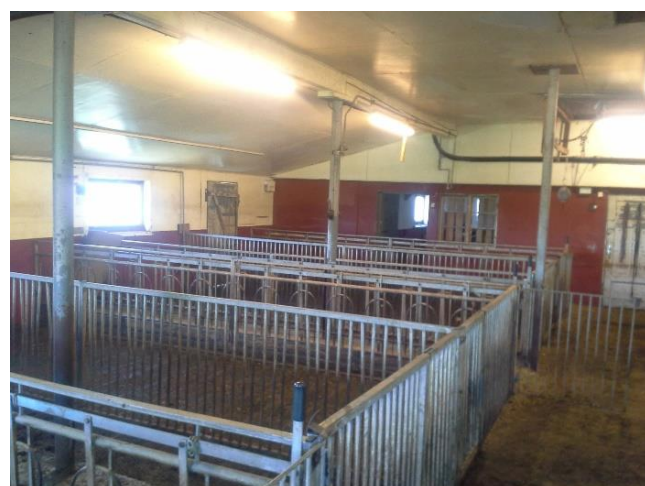
kristin.sorheim@norsok.no & rosann.johanssen@norsok.no

NORSØK har i samarbeid med Norsk Landbruksrådgivning, Debio og Norsk sau og geit gjennomført et prosjekt for å komme med praktiske løsninger til hva man kan gjøre for å tilfredsstille kravet om tett liggeareal på minst 0,75 m² av minimumsarealkravet på 1,5 m² per vinterfôra sau og 0,18 m² av minimumsarealkravet på 0,35 m² per lam (frem til beiteslipp) i økologisk produksjon.

Dette temaarket tar for seg eksempel 4 av totalt 6 eksempler med egne temaark.

Beskrivelse av dagens løsning

Denne driftsbygningen består av et tidligere grisefjøs med full gjødselkjeller og et kufjøs med delvis full gjødselkjeller, og ble ombygd til sau i 1986. I dag har fjøset sauebinger med strekkmetall og totalt 110 økologiske vinterfôra sau av rasen norsk kvit sau. Utendørs er det en stor luftegård (ikke overbygd), og sauene fôres ute med rundballer mesteparten av sesongen. Det er flere rom med tett golvareal i fjøset og god plass. Før kravet om tett liggeareal ble innført var det planlagt en ombygging og ominnredning, blant annet for å forenkle fôringa og for å utbedre gjødsellager og kunne ta imot biorest for å få tilstrekkelig husdyrgjødsel til det store grasarealet på gården. Det er ikke ønskelig å gå over til konvensjonell produksjon på grunn av kravet, men hvis kravet medfører store økte kostnader og merarbeid, kan det bli resultatet, selv om jorda fortsatt vil bli drevet økologisk.

Bilde 1 og 2: Bilder av dagens løsning. Dette er fra den nyere delen av fjøset. Foto: Øyvind Schiager.

Bilde 3 og 4: Bilder av dagens løsning. Til venstre er den midtre delen av fjøset og til høyre er den eldste delen. Foto: Øyvind Schiager.

Forslag til løsning

Det er tatt utgangspunkt i den allerede planlagte løsningen for ombygging og sett på hvordan kravet om tett liggeareal kan oppfylles på best mulig måte. Det er ønskelig med en maksimal utnyttelse av det tidligere grise fjøset med full gjødselkjeller, forenkle føringa i denne delen av fjøset og gi mulighet for luftegård. Driften planlegges for 100-110 vinterføra sau, hvorav 70-75 sau får plass i det gamle grise fjøset om vinteren, og 30-35 påsett-lam får plass i det tidligere kufjøset. Det foreslås liggepaller med 0,80 m bredde og ca. 10 % helling, langs førbrett/drivgang og langs en oppsatt skillevegg i hver storbinge for å få nok veggareal å ligge ved og nok lengdemeter for liggepallene.

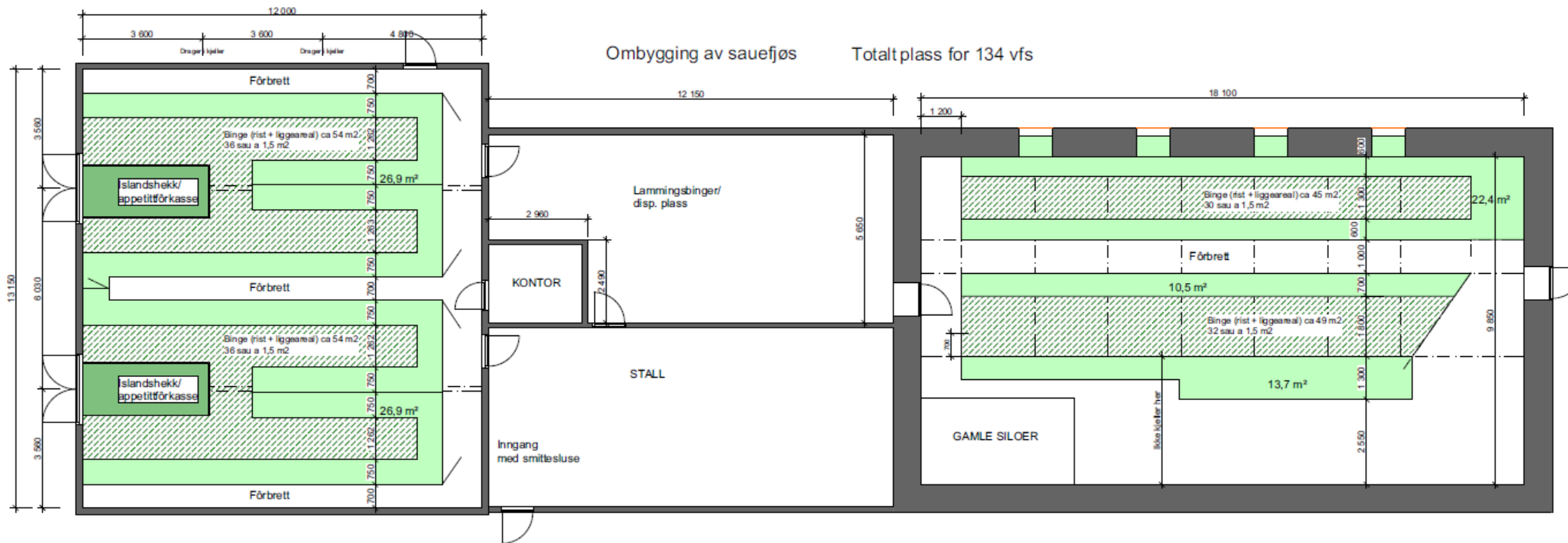
I hver storbinge settes det inn en islandsfôrhekk med tilkomst (port) utenfra, slik at den kan fylles opp med traktor utenfra. Det settes i tillegg inn en dør for opplasting eller utslipp av dyr, og en rørekum for gjødsling. Sauene kan gå ut og inn om en ønsker det, og de vil ha tilstrekkelig tett og tørt liggeareal inne. Førbrett/drivgang må bygges opphøyd i forhold til bingegolvets dersom det skal brukes til føring, slik at førbrettet blir 15-20 cm høyere enn liggepallens høyeste punkt. En annen løsning kan være å sette opp en eller to kraftfôrautomater i storbingen(e). Drivgangene mot yttervegg kan dermed benyttes som drivganger og lammegjemme, og ikke til førbrett. Dersom en har to kraftfôrautomater kan en ha to grupper i storbingen og stenge porten mellom, men en kraftfôrautomat er også tilstrekkelig til 70-80 voksne dyr. Løsningen med kraftfôrautomat er dyrere, og ikke valgt i

dette fjøset, der det brukes svært lite kraftfôr og bare ved individuell føring til dyr som trenger det. Pris pr. stk. kraftfôrautomat er ca. kr 78 000,-, eks. mva. (pris per okt. 2017). Ved behov for ekstrarføring før lamming til søyer med flere lam, foreslås det å flytte disse til det gamle kufjøset, bruke det til lammingsbinge, for deretter å flytte søyer med lam tilbake til storbingene etter 2-4 dager.

I det tidligere kufjøset foreslås liggepaller langs yttervegger og tverrvegger. Disse kan enkelt tas ut under lamming og det settes opp enkle bingeskiller for å dele opp i lammingsbinge. Med denne løsningen slipper man å ta i bruk areal som ikke har gjødselkjeller under seg, utenom eventuelt til sykebinge og til kopplam. Muligheten til luftegård og utendørs føring for begge fjøsavdelingene bevares. Arealkravet etter lamming oppfylles i denne løsningen ved bruk av drivganger/lammegjemme i det tidligere grise fjøset og ved bruk av tilgjengelig og ellers ubrukt tett areal i det tidligere kufjøset, gitt et lammetall på mellom 2 og 2,5 lam/vinterføra sau.

Ekstrakostnaden med liggepaller av tre, uten gummimatte blir kr 40 000,- (eks. mva.), med gummimatte kr 80 000,- (eks. mva.), samme enhetspris som i eksempel 1. Med denne utformingen av liggepallene vil det bli minimalt med ekstra arbeid med renhold, og i forhold til dagens situasjon blir det arbeidsbesparende i forhold til føring og flytting av dyr på grunn av ombygging til løsning med fôrhekk.

Dyrevelferdsmessig vil det bli en bedre løsning enn i dag, og selv om sauene får gå ute i luftegård, slipper en opptråkking rundt føringsplass ute. Mer av gjødsling blir samlet opp, og gjødselhåndteringen blir enklere.

Tegning 1: Planteegning for forslag til løsning. Tegnet av Øyvind Schiager ved Norsk Landbruksrådgiving Innlandet.

Tett liggeareal til økologisk sau

9 | 2017

NORSØK FAGINFO

www.norsok.no